

– *дві ліві руки, чи що?* [1, с. 21]; *У тебе що, очі на потилиці?* [1, с. 21]), причитань (*Ой йой, Боже ж ти мій, за що мені така кара?* [1, с. 21]) і прокльонів (*Тьху, тьху на твої руки, тьху!* [1, с. 22]). Вважаємо, що використовувана інвективна лексика та фразеологія надає мовцеві можливості психологічно розвантажитися.

Аналіз мовлення Баби Прісі дозволив помітити, що відкрите вираження своїх почуттів для неї не притаманне, співчуття до доньки вона виражає завуальовано: *то поважай свою матір, котра тебе назад у свою хату впустила* [1, с. 20]. Зменшувально-пестливий суфікс *-ечк*, вжитий у звертанні матері до доньки (*дочечко* [1, с. 68]), оприявлює материнський мовний світ, що ґрунтується на традиціях українського мовного етикету (див., напр.: [2, с. 112]).

Таким чином, можна зробити висновок, що мовна особистість матері у драматичному творі П. Ар'є представлена різноманітними засобами, які вказують на моральні риси, психологічні особливості, соціальну належність персонажа.

Література

1. Ар'є П. Баба Пріся та інші герої. Брустури: Дискурсус, 2015. 275 с
2. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: Рідна мова, 1998. 475 с.
3. Корольова Т. М., Шаповал А. С. Мовна особистість у художньому творі. Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. Лінгвіст. науки. 2015. №20. С. 46-52.

ВФЕМІЗМИ ЧИ ЛЕГАЛІЗОВАНЕ ТАБУ?

Сень А.

Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Кафедра прикладної лінгвістики
alla-mari@ukr.net

Науковий керівник – **Наконечна Г. В.**, к. ф. н., доц., доцент кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка»

Ми живемо зараз у 10-х роках ХХІ століття – періоді, у якому соціум вимагає мінімум неповаги та максимум толерантності, викоринення нетактовності та пропаганда взаємопошани. Це час, коли в

людей виник страх «неправильно сформулювати» якесь слово, поняття чи думку, аби інші це не сприйняли як образу чи приниження честі та гідності. Через це людство намагається уникнути прямого та різкого виявлення явищ, які з погляду суспільної моралі вважають грубими, непристойними.

Саме цей вищезгаданий страх «зачепити» когось не міг не вплинути на мову, тому заміняють це негативне забарвлення слів евфемізмами – такими собі «словесними пом'якшеннями». Це альтернатива так званим словам-табу, які неетично вживати у сучасному світі [3].

Інакше кажучи, це коректна форма мовних заборон. Замість «вмерти» кажуть «покинути цей світ», замість «старий» – «поважного віку», «вбити» – «вкоротити віку комусь» тощо.

За М. Ковшовою [2, с. 59-72], у суспільстві не заведено говорити прямо на нижчезазначений перелік тем:

- *Побутові: анатомія і фізіологія людини, інтимні стосунки, вік, хвороби, зовнішність, психічний стан та інтелектуальні здібності;*
- *Соціально-політичні: внутрішньополітичні, економічні й соціальні взаємини;*
- *Операції в мові юристів, військових і дипломатії;*
- *Релігійносвітоглядні, зокрема тема смерті.*

Евфемізми не можна вважати явищем, яке стосується лише культури мовлення та толерантності, адже воно також має неабияке значення для творчості, поетичної мови. Саме в ній у ролі евфемізмів можуть виступати фразеологізми, стали вирази тощо.

Яскравим прикладом евфемізмів у творчості може слугувати оповідання О. Забужко «Сестро, сестро» [1]. Цей твір пронизаний цілими красномовними описами з натяками (з високим ступенем емоції), які заміняють єдине слово-табу – аборт: «*дівчина-пуголовок*», «*Ти сиділа з ногами на канані і читала казку: про те, як зрізали чумаки в лісі сопілку з калини...*», «*Ти ж мене, сестро, зі світу згубила, в моє серденько гострий ніж устромила...*».

В оповіданні також наявний детальний опис ненародженого плоду у вигляді холодних, моторошних епітетів, що так само не часто згадують та замовчують у побуті: «*Обрізки сирієї печінки в чорних, масних згустках крові*».

Евфемізми слугують у творі засобом завуальованості інформації. Справді відчутно, що тема абортів є відвертою, небажаною для «прямого» обговорення, адже замінена низкою лячних натяків, авторка ніби боїться вжити це слово та уникає його. Слова «вбивство» та «аборт» згадують лише один раз.

Незважаючи на те, що під час спілкування про смерть, хворобу, інтимні стосунки і тому подібне варто уникати прямого називання вищезгаданих явищ, адже можуть образити людину у разі «нетактовного тону» і спричинити складність у підтриманні розмови, саме ці табуйовані теми дають волю фантазії у створенні евфемізмів, які не тільки дають нам змогу позбутися бар'єру в спілкуванні на відверті теми і пом'якшують їх, але й збагачують мову всілякими фразеологізмами, сталими епітетами, які у той же час є і коректними, і красномовними.

Підбиваючи підсумки, варто наголосити, що евфемізми – такий собі «дозвіл» говорити про заборонене в сучасному суспільстві. Це водночас і тактовність, і прояв творчості для нашої мови.

Література

1. Забужко О. *Сестро, Сестро* : [повіді та оповідання] Київ : Факт., 2003. 240 с.
2. Ковшова М. *Семантика и прагматика эвфемизмов*. Москва : Гнозис, 2007. с. 59-72.
3. Януш О. *Евфемізми і мовна естетика. Культура мови*. Київ, 2010.

ІНШОМОВНІ СЛОВА ТА ЇХ УКРАЇНСЬКІ ВІДПОВІДНИКИ В СТУДЕНТСЬКОМУ ТИЖНЕВИКУ «АУДИТОРІЯ»

Топилко А.

Національний університет «Львівська політехніка»

Кафедра прикладної лінгвістики

antopylko@gmail.com

Науковий керівник – **Микитюк О. Р.**, к. ф. н., доц., доцент кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка»

Уживання українських слів замість іншомовних є важливим критерієм самобутнього українця [1, с. 64], тому студенти як майбутні фахівці, що активно впливають на майбутнє держави, повинні мати не лише високий рівень професійної підготовленості, а й вміти досконало володіти рідною мовою. Проте все частіше в сучасних публікаціях чи новинах автори надають перевагу словам іншомовного походження, хоча для назви певної реальії відомі українські відповідники.